

Total No. of Questions : 8]

SEAT No. :

PE2033

[Total No. of Pages : 1

[6560]-62
S.Y. B.A. LL.B.
(Second Year of Five Year Law Course)
ENGLISH
CE 0301 : Legal Language and Legal Reasoning
(CBCS 2023 Pattern) (Semester - III)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 70

Instructions to the candidates:

- 1) *Answer any TWO questions from part 'A'. Each question in part 'A' carries 15 Marks.*
- 2) *Answer any FOUR questions from part 'B'. Each question in part 'B' carries 10 Marks.*

PART - A

Attempt ANY TWO questions from the following:

[2×15=30]

Q1) Discuss any five problems of contemporary legal language and their remedies.**[15]**

Q2) What is syllogism? Illustrate the Rules of syllogism. **[15]**

Q3) Justify why Advocacy is called an Art. Discuss any four qualities of a good lawyer. **[15]**

PART - B

Attempt ANY FOUR questions from the following:

[4×10=40]

Q4) Illustrate the following fallacies - faulty analogy, appeal to popular opinion, circular argument, appeal to ignorance. **[10]**

Q5) What is knowledge? Discuss its sources. **[10]**

Q6) Discuss in detail the importance of Client counseling and interviewing. **[10]**

Q7) Draft a Gift deed of a flat with appropriate Legal language. **[10]**

Q8) Draft a Divorce Notice to be sent to the wife by her husband intimating his intentions to initiate divorce proceedings. **[10]**

Total No. of Questions : 10]

SEAT No. :

PE2034

[Total No. of Pages : 4

[6560]-63

S.Y. B.A. LL.B. (Five Year Law Course)

**BA - 0302 : PUBLIC POLICY AND PUBLIC ADMINISTRATION
(2023 CBCS Pattern) (Semester - III)**

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 70

Instructions to the candidates:

- 1) Answer any TWO questions from Part-A. Each question in Part-A is for 15 marks.*
- 2) Answer any THREE questions from Part-B. Each question in Part-B is for 10 marks.*
- 3) Answer question no. 10 from Part-C as directed. The question no. 10 is for 10 marks.*

PART - A

[2×15=30]

Q1) Discuss the Meaning, Nature and the Scope of Public Administration in detail.

Q2) What is Accountability and Control? Discuss the role of Civil Society and Interest Groups to maintain Accountability and Control.

Q3) Explain the meaning of public policy. Discuss the process of public policy formulation and implementation in detail.

Q4) Critically evaluate the Bureaucratic Approach given by Max Weber to study Public Administration.

P.T.O.

PART - B

[3×10=30]

- Q5)** Explain the relationship of Public Administration with the Law.
- Q6)** Discuss the contribution of Woodrow Wilson in the field of Public Administration.
- Q7)** What is Judicial Administration? Explain the importance of financial autonomy in Judicial Administration.
- Q8)** Critically evaluate the New Public Management Approach to study Public Administration.
- Q9)** Explain Human Relations Theory given by Elton Mayo.

PART - C

Q10) Write a short note on the following. (Any two)

[2×5=10]

- a) Right to Information
- b) POSDCORB
- c) State vs Market debate
- d) Development Administration

Total No. of Questions : 10]

PE2034

[6560]-63

S.Y. B.A. LL.B. (Five Year Law Course)

BA - 0302 : PUBLIC POLICY AND PUBLIC ADMINISTRATION

(2023 CBCS Pattern) (Semester - III)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 70

- सूचना :-
- 1) भाग-अ मधील कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे द्या. भाग-अ मधील प्रत्येक प्रश्न 15 गुणांचा आहे.
 - 2) भाग-ब मधील कोणत्याही तीन प्रश्नांची उत्तरे द्या. भाग-ब मधील प्रत्येक प्रश्न 10 गुणांचा आहे.
 - 3) निर्देशानुसार भाग-क मधील प्रश्न क्र 10 चे उत्तर द्या. प्रश्न क्रमांक 10 हा एकूण 10 गुणांचा आहे.
-

भाग-अ

[2×15=30]

प्र.1) लोकप्रशासनाचा अर्थ, स्वरूप व व्याप्ती यांची सखोल चर्चा करा.

प्र.2) लोकप्रशासनामधील उत्तरदायित्व आणि नियंत्रण म्हणजे काय ? उत्तरदायित्व व नियंत्रण ठेवण्यासाठी असलेली यंत्रणा म्हणून नागरी समाज व हितसंबंधी गट (दबाव गट) यांच्या भूमिकांची चर्चा करा.

प्र.3) सार्वजनिक धोरण म्हणजे काय ते स्पष्ट करून सार्वजनिक धोरण निर्मिती व अंमलबजावणी प्रक्रियांची सखोल चर्चा करा.

प्र.4) मॅक्स वेबरच्या नोकरशाही दृष्टिकोनाचे (ब्युरोक्रॅटीक अप्रोचचे) चिकित्सक मूल्यमापन करा.

प्र.5) लोकप्रशासनाचा विधी विषयाशी असलेला परस्परसंबंध स्पष्ट करा.

प्र.6) लोकप्रशासन क्षेत्रात वुड्रो विल्सन यांच्या योगदानाविषयी चर्चा करा.

प्र.7) न्यायिक प्रशासन (जुडीशियल अॅडमिनिस्ट्रेशन) म्हणजे काय? न्यायिक प्रशासनातील वित्तीय स्वायत्ततेचे महत्त्व विशद करा.

प्र.8) लोकप्रशासनातील 'नव लोक व्यवस्थापन' (न्यू पब्लिक मॅनेजमेंट) या दृष्टिकोनाचे चिकित्सक मूल्यमापन करा.

प्र.9) एल्टन मेयो यांनी सादर केलेला मानवी संबंध सिद्धांत (ह्यूमन रिलेशन थेअरी) स्पष्ट करा.

भाग-क

प्र.10) टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन)

[2×5=10]

- अ) माहितीचा अधिकार
- ब) POSDCORB (पोस्टडकॉर्ब)
- क) राज्यसंस्था विरूद्ध बाजार यंत्रणा
- ड) विकास प्रशासन (डेव्हलपमेंट अॅडमिनिस्ट्रेशन)

Total No. of Questions : 10]

SEAT No. :

PE-2035

[Total No. of Pages : 4

[6560]-64

B.A. LL.B.

(Second Year of Five Years Law Course)

**BA-0303 : THEORIES OF DEVELOPMENT AND INDIAN
ECONOMY**

(2023 Pattern) (CBCS) (Semester - III)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 70

Instructions to the candidates:

- 1) *Answer any two questions from Part A. Each question in Part A is for 15 marks.*
- 2) *Answer any three questions from Part B. Each question in Part B is for 10 marks.*
- 3) *Answer question No.10 from Part C as directed. Each question in Part C is for 5 marks.*
- 4) *Draw a diagram wherever necessary.*

PART - A

[2 × 15 = 30]

- Q1)** What are the main features and indicators of economic development? Explain with examples.
- Q2)** What do you understand by unemployment? Discuss its causes and how it is measured.
- Q3)** Explain Myrdal's Theory of Circular Causation in simple terms. Why is it relevant for India?
- Q4)** What are the major problems of Indian agriculture? Explain any three with reasons.

P.T.O.

PART - B

[3 × 10 = 30]

- Q5)** What is the role of Public Distribution System (PDS) in ensuring food security?
- Q6)** What is the difference between private and institutional agricultural credit? Give examples.
- Q7)** What is the Multidimensional Poverty Index (MPI)? How is it different from traditional poverty measures?
- Q8)** What are Small and Medium Enterprises (SMEs)? Why are they important for the Indian economy?
- Q9)** What is the meaning of inequality in economics? Explain two ways to reduce it.

PART - C

Q10) Write short notes on (any two) :

[2 × 5 = 10]

- a) Gender Inequality Index
- b) Contract Farming
- c) Balanced Growth Approach
- d) Black Money

Total No. of Questions : 10]

PE-2035

[6560]-64

B.A. LL.B.

(Second Year of Five Years Law Course)

BA-0303 : THEORIES OF DEVELOPMENT AND INDIAN
ECONOMY

(2023 Pattern) (CBCS) (Semester - III)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 70

- सूचना :
- 1) भाग अ मधील कोणतेही दोन प्रश्न लिहा. प्रत्येक प्रश्नाला 15 गुण आहेत.
 - 2) भाग ब मधील कोणतेही तीन प्रश्न लिहा. प्रत्येक प्रश्नाला 10 गुण आहेत.
 - 3) भाग क मधील प्रश्न क्रमांक 10 मधून कोणत्याही दोन मुद्द्यांवर संक्षिप्त उत्तर लिहा. प्रत्येक उत्तरासाठी 5 गुण आहेत.
 - 4) आवश्यकतेनुसार आरेख काढा.

भाग - अ

[2 × 15 = 30]

- प्रश्न 1)** आर्थिक वाढ (Economic Growth) आणि आर्थिक विकास (Economic Development) यांमधील फरक समजावून सांगा. उदाहरणांसह स्पष्ट करा.
- प्रश्न 2)** बेरोजगारी म्हणजे काय? तिची कारणे काय आहेत आणि तो कशी मोजली जाते. हे समजावून सांगा.
- प्रश्न 3)** मंडाल यांचे सर्क्युलर कॉजेशन (Circular Causation) सिद्धांत सोप्या भाषेत समजावून सांगा. भारतासाठी तो का महत्वाचा आहे?
- प्रश्न 4)** भारतीय कृषी क्षेत्रातील प्रमुख समस्या कोणत्या आहेत? कोणत्याही तीन समस्या कारणांसह स्पष्ट करा.

- प्रश्न 5)** अन्न सुरक्षा सुनिश्चित करण्यासाठी सार्वजनिक वितरण प्रणाली (PDS) काय भूमिका बजावते, ते स्पष्ट करा.
- प्रश्न 6)** खाजगी व संस्थात्मक कृषी कर्ज यामधील फरक काय आहे? उदाहरणांसह सांगा.
- प्रश्न 7)** बहुआयामी गरीबी निर्देशांक (Multidimensional Poverty Index) म्हणजे काय? पारंपरिक गरीबी मापनापेक्षा तो कसा वेगळा आहे, हे सांगा.
- प्रश्न 8)** लघु व मध्यम उद्योग (SMEs/MSMEs) म्हणजे काय? भारतीय अर्थव्यवस्थेमध्ये त्याचे महत्त्व काय आहे? हे स्पष्ट करा.
- प्रश्न 9)** आर्थिक असमानता म्हणजे काय? ती कमी करण्याचे दोन उपाय कोणते आहेत. ते सांगा.

भाग - क

- प्रश्न 10)** खालीलपैकी कोणत्याही दोन मुद्द्यांवर संक्षिप्त नोंदी लिहा : **[2 × 5 = 10]**
- अ) लिंग असमानता निर्देशांक (Gender Inequality Index)
- ब) करार शेती (Contract Farming)
- क) समतोल विकास पद्धत (Balanced Growth Approach)
- ड) काळा पैसा (Black Money)

Total No. of Questions : 10]

SEAT No. :

PE-2036

[Total No. of Pages : 4

[6560]-65

B.A. LL.B.

(Second Year of Five Year Law Course)

BA 0304 : Society in India

(2023 Pattern) (CBCS) (Semester - III)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 70

Instructions to the candidates:

- 1) *Answer any TWO questions from Part A. Each question in Part A is for 15 marks.*
- 2) *Answer any THREE questions from Part B. Each question in Part B is for 10 marks.*
- 3) *Answer question No.10 from Part C as directed. Question No.10 is for 10 marks.*

PART - A

[2 × 15 = 30]

Q1) Define Family. Discuss the functions and dysfunctions of Family.

Q2) Explain in detail pre- and post-independence Women Movement in India.

Q3) India is a plural Society. Comment

Q4) Discuss the characteristics and differences between Rural and Urban Society.

PART - B

[3 × 10 = 30]

Q5) Explain the Environment Movement along with examples.

Q6) Explain the relationship between Society, State and Civil society.

Q7) Explain how Indian society is stratified based on Caste.

Q8) Critically evaluate the factors for continuity and social change in India.

Q9) Discuss the various types of Marriages in India.

P.T.O.

PART - C

Q10) Write Short notes on (any two)

[2 × 5 = 10]

- a) Education
- b) Kinship
- c) Regionalism
- d) Pressure Group

Total No. of Questions : 10]

PE-2036

[6560]-65

B.A. LL.B.

(Second Year of Five Year Law Course)

BA 0304 : Society in India

(2023 Pattern) (CBCS) (Semester - III)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 70

- सूचना : 1) भाग अ मधील कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे द्या. भाग अ मधील प्रत्येक प्रश्न 15 गुणांसाठी आहे.
2) भाग ब मधील कोणत्याही तीन प्रश्नांची उत्तरे द्या. भाग ब मधील प्रत्येक प्रश्न 10 गुणांसाठी आहे.
3) भाग क मधील प्रश्न क्रमांक 10 निर्देशानुसार उत्तर द्या. प्रश्न क्रमांक 10 हा 10 गुणांसाठी आहे.

भाग - अ

[2 × 15 = 30]

- प्रश्न 1) कुटुंबाची व्याख्या करा. कुटुंबाची कार्ये आणि अपकार्याची चर्चा करा.
प्रश्न 2) भारतातील स्वातंत्र्य पूर्व व स्वातंत्र्योत्तर महिला चळवळीचे सविस्तर विवेचन करा.
प्रश्न 3) भारत हा बहुलतावादी समाज आहे. टिप्पणी करा.
प्रश्न 4) ग्रामीण आणि शहरी समाजातील वैशिष्ट्ये आणि फरकांवर चर्चा करा.

भाग - ब

[3 × 10 = 30]

- प्रश्न 5) उदाहरणांसह पर्यावरण चळवळ समजावून सांगा.
प्रश्न 6) समाज, राज्य आणि नागरी समाज यांच्यातील संबंध समजावून सांगा.
प्रश्न 7) जातीच्या आधारे भारतीय समाजाचे वर्गीकरण कसे केले जाते हे समजावून सांगा.
प्रश्न 8) भारतातील सातत्य आणि सामाजिक परिवर्तनाच्या घटकांचे समीक्षक मूल्यमापन करा.
प्रश्न 9) भारतातील विवाहाच्या विविध प्रकारांची चर्चा करा.

प्रश्न 10) लघु टिप्पण्या लिहा (कोणत्याही दोन)

[2 × 5 = 10]

- अ) शिक्षण
- ब) नातेसंबंध
- क) प्रादेशिकता
- ड) दबावगट

Total No. of Questions : 9]

SEAT No. :

PE2037

[Total No. of Pages : 2

[6560]-66

Second Year B.A.LL.B.

**CE 0401 : LAW AND LITERATURE
(2023 Pattern) (Semester - IV) (Theory)**

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 70

Instructions to the candidates:

- 1) *Answer any TWO questions from Part A.*
- 2) *Answer any FOUR questions from Part B.*
- 3) *Figures to the right indicate full marks.*

PART - A

Attempt ANY TWO questions from the following.

[2×15=30]

Q1) Draw a character sketch of Portia.

[15]

Q2) Write in detail the arguments by the petitioner and the respondent and the contribution by amicus curiae in the case of *Balaji Raghavan v. Union of India*.

[15]

Q3) Describe how *Where the Mind is Without Fear* portrays the vision of an ideal society.

[15]

PART - B

Attempt ANY FOUR questions from the following.

[4×10=40]

Q4) Do you think Carter Watson's response at the end of the story *The Benefit of Doubt* was justified? Elaborate your position.

[10]

P.T.O.

Q5) 'Before the Law is the story of struggles of a common man with the legal system' Justify the statement. **[10]**

Q6) According to Francis Bacon, how should the relationship between a judge and a sovereign be? **[10]**

Q7) '*The Old Playhouse* expresses the feeling of entrapment of a woman in a marriage.' Explain. **[10]**

Q8) What, according to Dr. Ambedkar, is Labor's idea of freedom, justice and equality? **[10]**

Q9) Discuss the experiences Justice Leila Seth had as the first 'woman' judge of Delhi High Court. **[10]**

x x x

Total No. of Questions : 10]

SEAT No. :

[Total No. of Pages : 4

PE2038

[6560]-67

Second Year B.A. LL.B. (Five Year Law Course)

BA-0402 : INTERNATIONAL RELATIONS

(2023 CBCS Pattern) (Semester - IV)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 70

Instructions to the candidates:

- 1) Answer any two questions from Part-A. Each question in Part-A is for 15 marks.*
- 2) Answer any three questions from Part-B. Each question in Part-A is for 10 marks.*
- 3) Answer Question no.10 from Part-C as directed. The question no.10 is for 10 marks.*

PART - A

[2×15=30]

Q1) Discuss the meaning and importance of International Relation.

Q2) Critically evaluate the Liberal school of thought as an approach to study International Relations.

Q3) Elaborate the structure of UN and explain its contribution.

Q4) Explain the methods of Pacific Settlement as discussed in the UN charter.

P.T.O.

PART - B

[3×10=30]

Q5) Discuss the role of non-state actors in International Relations.

Q6) Elaborate John Rawls' theory of the Law of Peoples

Q7) Explain in detail the structure and functions of BRICS.

Q8) Explain the role and impact of multinational companies on foreign policy.

Q9) Discuss the concepts of arms race and disarmament with appropriate examples.

PART - C

Q10) Write a short notes on the following. (Any two)

[2×5=10]

- a) Significance of international peace and security
- b) Meaning of diplomacy
- c) WHO
- d) Scope of International Relations

Total No. of Questions : 10]

PE2038

[6560]-67

Second Year B.A. LL.B. (Five Year Law Course)

BA-0402 : INTERNATIONAL RELATIONS

(2023 CBCS Pattern) (Semester - IV)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास/

/एकूण गुण : 70

- सूचना :-
- 1) भाग-अ मधील कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे द्या. भाग-अ मधील प्रत्येक प्रश्न 15 गुणांचा आहे.
 - 2) भाग-ब मधील कोणत्याही तीन प्रश्नांची उत्तरे द्या. भाग-ब मधील प्रत्येक प्रश्न 10 गुणांचा आहे.
 - 3) निर्देशानुसार प्रश्न क्र. 10 भाग-क मधून कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा. प्रश्न क्र 10 हा 10 गुणांसाठी आहे.
-

भाग-अ

[2×15=30]

प्र.1) आंतरराष्ट्रीय संबंधांचा अर्थ आणि महत्त्व यावर चर्चा करा.

प्र.2) आंतरराष्ट्रीय संबंधांचा अभ्यास करण्याचा दृष्टिकोन म्हणून उदारमतवादी विचारसरणीचे टीकात्मक मूल्यांकन करा.

प्र.3) संयुक्त राष्ट्रांची रचना विस्तृत करा आणि तिचे योगदान स्पष्ट करा.

प्र.4) संयुक्त राष्ट्रांच्या सनदेत चर्चा केलेल्या पॅसिफिक सेटलमेंटच्या पद्धती स्पष्ट करा.

प्र.5) आंतरराष्ट्रीय संबंधांमध्ये नॉन स्टेट ऍक्टर्स घटकांच्या भूमिकेची चर्चा करा.

प्र.6) जॉन रॉल्सचा लोकांच्या कायद्याचा सिद्धांत विस्तृत करा. (Law of People)

प्र.7) ब्रिक्सची रचना आणि कार्ये सविस्तरपणे स्पष्ट करा.

प्र.8) परराष्ट्र धोरणावर बहुराष्ट्रीय कंपन्यांची भूमिका आणि प्रभाव स्पष्ट करा.

प्र.9) शस्त्रास्त्र स्पर्धा आणि निःशस्त्रीकरणाच्या संकल्पनांची योग्य उदाहरणांसह चर्चा करा.

भाग-क

प्र.10) टिपा लिहा: (कोणतेही दोन)

[2×5=10]

- अ) आंतरराष्ट्रीय शांतता आणि सुरक्षिततेचे महत्त्व स्पष्ट करा.
- ब) राजदूत व्यवहार (Diplomacy)
- क) WHO
- ड) आंतरराष्ट्रीय संबंधांची व्याप्ती स्पष्ट करा.

Total No. of Questions : 10]

SEAT No. :

PE2039

[Total No. of Pages : 4

[6560]-68

S.Y.B.A. LL.B. (Five Years Law Course)

BA-0403: LAW AND ECONOMICS

(2023 CBCS Pattern) (Semester-IV)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 70

Instructions to the candidates:

- 1) Answer any two questions from Part A. Each question in Part A is for 15 marks.*
- 2) Answer any three questions from Part B. Each question in Part B is for 10 marks.*
- 3) Answer question no. 10 from Part C as directed. The question no. 10 is for 10 marks.*

PART - A

[2×15=30]

Q1) What is Property Law? Discuss with appropriate examples for economic analysis of Property Law.

Q2) Discuss the origin and development of Law and Economics, also explain the interrelationship between the two subjects.

Q3) Discuss with the help of a diagram notion of Pareto Optimality and Economic Efficiency.

Q4) Discuss in detail Agrarian reforms and their impact on the Indian economy.

P.T.O.

PART - B

[3×10=30]

Q5) Discuss Insolvency and Bankruptcy Act of 2016 in detail.

Q6) Explain Amartya Sen's Capability approach.

Q7) Analyze with examples why lawyers should study economics?

Q8) Discuss in detail the Fugitive economic Offenders Act 2018.

Q9) What are International Economic Laws? Explain their significance and impact.

PART - C

Q10) Write a short note on the following. (Any Two)

[2×5=10]

- a) Competition Law
- b) Essential Commodities Act 1955
- c) Welfare Economics
- d) Tenancy Reforms

Total No. of Questions : 10]

PE2039

[6560]-68

S.Y.B.A. LL.B. (Five Years Law Course)

BA-0403: LAW AND ECONOMICS

(2023 CBCS Pattern) (Semester-IV)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 70

- सूचना :-
- 1) भाग-अ मधील कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे द्या. भाग-अ मधील प्रत्येक प्रश्न 15 गुणांसाठी आहे.
 - 2) भाग-ब मधील कोणत्याही तीन प्रश्नांची उत्तरे द्या. भाग-ब मधील प्रत्येक प्रश्न 10 गुणांसाठी आहे.
 - 3) भाग-क मधील प्रश्न क्रमांक 10 चे उत्तर निर्देशानुसार द्या. प्रश्न क्रमांक 10 हा 10 गुणांसाठी आहे.
-

भाग-अ

[2×15=30]

प्र.1) मालमत्ता कायदा म्हणजे काय? मालमत्ता कायद्याच्या आर्थिक विश्लेषणासाठी योग्य उदाहरणांसह चर्चा करा.

प्र.2) कायदा आणि अर्थशास्त्राच्या उत्पत्ती आणि विकासाची चर्चा करा, दोन्ही विषयांमधील परस्परसंबंध देखील स्पष्ट करा.

प्र.3) पॅरेटो ऑप्टिमलिटी आणि आर्थिक कार्यक्षमता या संकल्पनेच्या आकृतीच्या मदतीने चर्चा करा.

प्र.4) कृषी सुधारणा आणि त्यांचा भारतीय अर्थव्यवस्थेवरील परिणाम याबद्दल सविस्तर चर्चा करा.

प्र.5) 2016 च्या दिवाळखोरी आणि दिवाळखोरी कायद्याची सविस्तर चर्चा करा.

प्र.6) अमर्त्य सेन यांचा क्षमता दृष्टिकोन स्पष्ट करा.

प्र.7) वकिलांनी अर्थशास्त्राचा अभ्यास का करावा याचे उदाहरणांसह विश्लेषण करा.

प्र.8) फरारी आर्थिक गुन्हेगार कायदा 2018 ची सविस्तर चर्चा करा.

प्र.9) आंतरराष्ट्रीय आर्थिक कायदे काय आहेत? त्यांचे महत्त्व आणि परिणाम स्पष्ट करा.

भाग-क

प्र.10) खालील गोष्टींवर एक छोटीशी नोंद लिहा. (कोणतेही दोन)

[2×5=10]

- अ) स्पर्धा कायदा
- ब) जीवनावश्यक वस्तू कायदा 1955
- क) कल्याणकारी अर्थशास्त्र
- ड) भाडेपट्टा सुधारणा

Total No. of Questions : 10]

SEAT No. :

PE2040

[Total No. of Pages : 4

[6560]-69

Second Year B.A. LL.B. (Five Year Law Course)

BA-0404 : SOCIAL RESEARCH METHODS

(2023 CBCS Pattern) (Semester - IV)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 70

Instructions to the candidates:

- 1) Answer any two questions from part A. Each question in part A is for 15 marks.*
- 2) Answer any three questions from part B. Each question in part B is for 10 marks.*
- 3) Answer questions No.10 from part C as directed. The question No. 10 is for 10 marks.*

PART - A

[2×15=30]

Q1) Explain in detail the philosophical foundation of social research.

Q2) Define social research? What are the different types of social research?

Q3) Explain Probability and Non-Probability sampling of data collection in detail.

Q4) In research there are some recent strategies which is used in context of combining methods. Explain in detail about the same.

P.T.O.

PART - B

[3×10=30]

Q5) What is case study method? Explain its characteristics, advantages and limitations.

Q6) Define Hypothesis? What are the types of Hypothesis?

Q7) Explain in detail the sources of data collection.

Q8) While conducting any social research we follow certain steps involved in it.
Explain all the steps of social research in detail.

Q9) Write the use of computers in Data Analysis.

PART - C

Q10) Write Short notes on (any two)

[2×5=10]

- a) E-Research
- b) Pure and Applied research
- c) Ethics in social research
- d) Quantitative Research

Total No. of Questions : 10]

PE2040

[6560]-69

Second Year B.A. LL.B. (Five Year Law Course)

BA-0404 : SOCIAL RESEARCH METHODS

(2023 CBCS Pattern) (Semester - IV)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास/

/एकूण गुण : 70

- सूचना :-
- 1) भाग-अ मधील कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे द्या. भाग अ मधील प्रत्येक प्रश्न 15 गुणांसाठी आहे.
 - 2) भाग-ब मधील कोणत्याही तीन प्रश्नांची उत्तरे द्या. भाग ब मधील प्रत्येक प्रश्न 10 गुणांसाठी आहे.
 - 3) भाग-क मधील प्रश्न क्रमांक 10 चे उत्तर निर्देशानुसार द्या. प्रश्न क्रमांक 10 हे 10 गुणांसाठी आहे.
-
-

भाग-अ

[2×15=30]

प्र.1) सामाजिक संशोधनाचा तात्त्विक पाया सविस्तरपणे सांगा.

प्र.2) सामाजिक संशोधनाची व्याख्या सांगा. सामाजिक संशोधनाचे विविध प्रकार कोणते आहेत?

प्र.3) माहिती संकल्पनाच्या संभाव्यता आणि गैर-संभाव्यता नमुन्याचे तपशीलवार स्पष्टीकरण द्या.

प्र.4) संशोधनात काही अलिकडच्या काळात वापरल्या जाणाऱ्या पद्धती एकत्रित करण्याच्या संदर्भात वापरल्या जातात. त्याबद्दल सविस्तर सांगा.

प्र.5) यष्टी अध्ययन पद्धत म्हणजे काय? त्याची वैशिष्ट्ये, फायदे आणि मर्यादा स्पष्ट करा.

प्र.6) गृहीतके परिभाषित करा. गृहीतकांचे प्रकार कोणते आहेत?

प्र.7) माहिती संकलनाचे स्रोत सविस्तरपणे सांगा.

प्र.8) कोणतेही सामाजिक संशोधन करताना आपण त्यात समाविष्ट असलेल्या काही पायऱ्यांचे पालन करतो. सामाजिक संशोधनाच्या सर्व पायऱ्या सविस्तरपणे सांगा.

प्र.9) माहिती विश्लेषणात संगणकाचा वापर लिहा.

भाग-क

प्र.10) लघु टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन)

[2×5=10]

- अ) ई-संशोधन
- ब) मूलभूत आणि उपयोजित संशोधन
- क) सामाजिक संशोधनातील नीतिमत्ता
- ड) संख्यात्मक संशोधन

Total No. of Questions : 10]

SEAT No. :

PE3201

[Total No. of Pages : 4

[6560]-70

Third Year B.A. LL.B. (Five Year Law Course)

LCC0501 : CONSTITUTIONAL LAW - I

(CBCS 2023 Pattern) (Semester - V)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 70

Instructions to the candidates:

- 1) Answer any two questions from part-A. Each question in part-A is for 15 marks.*
- 2) Answer any three questions from part-B. Each question in part-B is for 10 marks.*
- 3) Answer question No.10 from part-C as directed. The question No. 10 is for 10 marks.*

PART - A

[2×15=30]

Q1) Explain the fundamental right to freedom of speech and expression recognized in Article 19 along with the restrictions that can be validly placed on this right.

Q2) The Constitution of India is one of the most frequently amended in the world, but certain basic features have been made immune from change. Comment.

Q3) The State is prohibited from making any law that violates a fundamental right. Explain the meaning of “State” in Article 12, including the tests for deciding what are the “Other Authorities”.

Q4) Explain the contents and utility of preamble to the Constitution of India. Is preamble a part of the Constitution? Explain.

P.T.O.

PART - B

[3×10=30]

- Q5)** Explain the concept of secularism in India with the help of Articles 25 to 28 of the Constitution.
- Q6)** Explain the various modes provided for the Acquisition of Citizenship under the Citizenship Act, 1955.
- Q7)** In the context of the Right to Equality under Article 14, discuss the concepts of equality before the law and equal protection of laws.
- Q8)** Dr. Ambedkar considered Article 32 the very soul and heart of the Constitution. Elaborate upon the role of Article 32 in the enforcement of fundamental rights.
- Q9)** Explain the right to freedom of profession, trade, occupation and business recognized in Article 19, along with the restrictions that can be validly placed on this right.

PART - C

Q10) Write short notes on. (any two)

[2×5=10]

- a) Fundamental right against exploitation
- b) Doctrine of basic structure
- c) Right to privacy
- d) Uniform Civil Code

Total No. of Questions : 10]

PE3201

[6560]-70

Third Year B.A. LL.B. (Five Year Law Course)

LCC0501 : CONSTITUTIONAL LAW - I

(CBCS 2023 Pattern) (Semester - V)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास/

/एकूण गुण : 70

- सूचना :-
- 1) भाग-अ मधील कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे द्या. भाग-अ मधील प्रत्येक प्रश्न 15 गुणांसाठी आहे.
 - 2) भाग-ब मधील कोणत्याही तीन प्रश्नांची उत्तरे द्या. भाग-ब मधील प्रत्येक प्रश्न 10 गुणांसाठी आहे.
 - 3) भाग-क मधील प्रश्न क्रमांक 10 चे दिलेल्या सूचनांनुसार उत्तर द्या. प्रश्न क्रमांक 10 साठी 10 गुण आहेत.
-
-

भाग-अ

[2×15=30]

प्र.1) अनुच्छेद 19 मध्ये मान्यता मिळालेल्या भाषण आणि अभिव्यक्ती स्वातंत्र्याच्या मूलभूत हक्काचे स्पष्टीकरण करा आणि या हक्कावर वैधरित्या लादल्या जाऊ शकणाऱ्या मर्यादा सांगा.

प्र.2) भारताचे संविधान जगातील सर्वाधिक दुरुस्ती झालेल्या संविधानांपैकी एक आहे, परंतु संविधानाची काही मूलभूत वैशिष्ट्ये बदलापासून सुरक्षित ठेवण्यात आली आहेत. टिप्पणी करा.

प्र.3) राज्याला कोणताही असा कायदा बनवण्याची परवानगी नाही जो मूलभूत हक्काचा भंग करतो. अनुच्छेद 12 मध्ये 'राज्य' या संकल्पनेचा अर्थ स्पष्ट करा, तसेच 'इतर प्राधिकरणे' कोणती आहेत हे ठरवण्यासाठी वापरल्या जाणाऱ्या चाचण्या सांगा.

प्र.4) भारतीय संविधानाच्या प्रस्तावनेचा आशय आणि उपयोगिता स्पष्ट करा. प्रस्तावना संविधानाचा भाग आहे का? स्पष्ट करा.

- प्र.5)** भारतातील धर्मनिरपेक्षतेची संकल्पना संविधानातील अनुच्छेद 25 ते 28 यांच्या मदतीने समजावून सांगा.
- प्र.6)** नागरिकत्व अधिनियम, 1955 च्या अंतर्गत नागरिकत्व मिळवण्यासाठी दिलेले विविध प्रकार स्पष्ट करा.
- प्र.7)** अनुच्छेद 14 अंतर्गत समानतेच्या हक्काच्या संदर्भात कायद्याच्या समोर समानता आणि कायद्याचे समान संरक्षण या संकल्पनांवर चर्चा करा.
- प्र.8)** डॉ. आंबेडकर यांनी अनुच्छेद 32 ला संविधानाचा आत्मा आणि हृदय मानले. मूलभूत हक्कांच्या अंमलबजावणीत अनुच्छेद 32 च्या भूमिकेवर सविस्तर माहिती द्या.
- प्र.9)** अनुच्छेद 19 मध्ये मान्य केलेल्या व्यवसाय, व्यापार, नोकरी आणि उद्योगाच्या स्वातंत्र्याच्या हक्काचे तसेच या हक्कावर वैध रीतीने लागू केल्या जाऊ शकणाऱ्या निर्बंधांचे स्पष्टीकरण करा.

भाग-क

प्र.10) संक्षिप्त टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन)

[2×5=10]

- अ) शोषणाविरुद्ध मूलभूत अधिकार
- ब) मूलभूत संरचनेचा सिद्धांत
- क) खाजगीपणाचा अधिकार
- ड) समान नागरी कायदा

Total No. of Questions : 10]

SEAT No. :

PE2041

[Total No. of Pages : 4

[6560]-71

Third Year B.A. LL.B.

(Third Year of Five Year Law Course)

LCC 0502 : LAW OF CONTRACTS - I

(2023 CBCS Pattern) (Semester - V)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 70

Instructions to the candidates:

- 1) *Answer any two questions from Part A. Each question in Part A is for 15 marks.*
- 2) *Answer any three questions from Part B. Each question in Part B is for 10 marks.*
- 3) *Answer question No.10 from Part C as directed. The question No.10 is for 10 marks.*

PART - A

[2×15=30]

Q1) Explain the Doctrine of Frustration with reference to relevant provisions and case laws.

Q2) Discuss the essentials of a valid contract with reference to relevant provisions and case laws.

Q3) Lucius Malfoy, tells his wife Narcissa Malfoy, who is illiterate, that he needs her signature as they were mortgaging two of her properties, to secure a loan. In reality he mortgaged two and sold two of her properties. Does Narcissa have any remedy? Discuss whether Narcissa can get any of her properties back, and on what grounds, with reference to relevant provisions and case laws.

Q4) What are illegal agreements? Discuss the meaning of legality of object with reference to relevant provisions and case law.

P.T.O.

PART - B

[3×10=30]

- Q5)** Azula, a 14 year old girl is promised a role in a film to be made by the producer Dai Lee, titled 'Tales of Ba Sing Se'. The agreement is entered into with her father, Ozai, salary to be paid after the production is finished. The role is subsequently allotted to another actress, Katara. Azula has sued Dai Lee. As the judge in this case, discuss whether the agreement is enforceable with reference to relevant provisions and case law.
- Q6)** Is past consideration valid. Discuss with reference to relevant provisions and case law.
- Q7)** What do you understand by agreements in restraint of marriage? Discuss the validity of such agreements with reference to relevant provisions and case law.
- Q8)** Discuss the rules for performance of contract with reference to relevant provisions and case law.
- Q9)** What is anticipatory breach of contract? Discuss the effect of anticipatory breach on the rights of the parties.

PART - C

Q10) Write Short Notes on. (any two)

[2×5=10]

- a) Contingent Contracts.
- b) Doctrine of Restitution.
- c) Discretionary Relief under Specific Relief Act, 1963.
- d) Doctrine of Fundamental Breach.

Total No. of Questions : 10]

PE2041

[6560]-71

Third Year B.A. LL.B.

(Third Year of Five Year Law Course)

LCC 0502 : LAW OF CONTRACTS - I

(2023 CBCS Pattern) (Semester - V)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 70

- सूचना :-
- 1) भाग-अ मधील कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे द्या. भाग-अ मधील प्रत्येक प्रश्न 15 गुणांसाठी आहे.
 - 2) भाग-ब मधील कोणत्याही तीन प्रश्नांची उत्तरे द्या. भाग-ब मधील प्रत्येक प्रश्न 10 गुणांसाठी आहे.
 - 3) भाग-क मधील प्रश्न क्रमांक 10 चे उत्तर द्या. प्रश्न क्रमांक 10 हे 10 गुणांसाठी आहे.
-

भाग-अ

[2×15=30]

प्र.1) संबंधित तरतुदी आणि केस कायद्यांच्या संदर्भात निराशेचा सिद्धांत स्पष्ट करा.

प्र.2) संबंधित तरतुदी आणि केस कायद्यांच्या संदर्भात वैध कराराच्या आवश्यक गोष्टींवर चर्चा करा.

प्र.3) लुसियस मालफॉय, त्याची पत्नी नार्सिसा मालफॉय, जी अशिक्षित आहे, तिला सांगते की कर्ज मिळवण्यासाठी तिच्या दोन मालमत्ता गहाण ठेवत असताना त्याला तिच्या स्वाक्षरीची आवश्यकता आहे. प्रत्यक्षात त्याने तिच्या दोन मालमत्ता गहाण ठेवल्या आणि दोन विकल्या. नार्सिसाकडे काही उपाय आहे का? संबंधित तरतुदी आणि केस कायद्यांच्या संदर्भात नार्सिसाला तिची कोणतीही मालमत्ता परत मिळू शकते का आणि कोणत्या आधारावर, यावर चर्चा करा.

प्र.4) बेकायदेशीर करार म्हणजे काय? संबंधित तरतुदी आणि केस कायद्यांच्या संदर्भात वस्तूच्या कायदेशीरतेचा अर्थ चर्चा करा.

प्र.5) 14 वर्षांच्या अझुला या मुलीला निर्माता दाई ली यांच्या 'टेलस ऑफ बा सिंग से' या चित्रपटात भूमिका देण्याचे आश्वासन दिले आहे. चित्रपट निर्मिती पूर्ण झाल्यानंतर पगार देण्याचे तिचे वडील ओझाई यांच्याशी करार केला जातो. ही भूमिका नंतर दुसरी अभिनेत्री कटारा हिला देण्यात येते. अझुलाने दाई लीवर खटला दाखल केला आहे. या प्रकरणात न्यायाधीश म्हणून, संबंधित तरतुदी आणि केस कायद्याच्या संदर्भात करार लागू करण्यायोग्य आहे का यावर चर्चा करा.

प्र.6) भूतकाळातील विचार वैध आहे का? संबंधित तरतुदी आणि केस कायद्याच्या संदर्भात चर्चा करा.

प्र.7) विवाह प्रतिबंधातील करार म्हणजे तुम्हाला काय समजते? संबंधित तरतुदी आणि केस कायद्याच्या संदर्भात अशा करारांच्या वैधतेवर चर्चा करा.

प्र.8) संबंधित तरतुदी आणि केस कायद्याच्या संदर्भात कराराच्या अंमलबजावणीच्या नियमांवर चर्चा करा.

प्र.9) कराराचा आगाऊ उल्लंघन म्हणजे काय? पक्षांच्या हक्कांवर आगाऊ उल्लंघनाचा परिणाम काय यावर चर्चा करा.

भाग-क

प्र.10)(कोणत्याही दोन) वर लघुटिपा लिहा.

[2×5=10]

- अ) आकस्मिक करार
- ब) पुनर्प्राप्तीचा सिद्धांत
- क) विशिष्ट मदत कायदा, 1963 अंतर्गत विवेकाधीन मदत
- ड) मूलभूत उल्लंघनाचा सिद्धांत

Total No. of Questions : 10]

SEAT No. :

PE3202

[Total No. of Pages : 4

[6560]-72

**Third Year B.A. LL.B.
LCC 0503 : FAMILY LAW - I
(2023 Pattern) (Semester - V)**

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 70

Instructions to the candidates:

- 1) *Answer any two questions from Part A. Each question in Part A is for 15 Marks.*
- 2) *Answer any three questions from Part B. Each question in Part B is for 10 Marks.*
- 3) *Answer question No. 10 from Part C as directed. Question No.10 is for 10 Marks.*
- 4) *Figures to the right indicate full Marks.*

PART - A

[2×15=30]

- Q1)** Critically evaluate the modes of dissolution of marriage under the Hindu Marriage Act, 1955.
- Q2)** Elaborately discuss the essentials of marriage under the Muslim Law, highlighting the differences in Sunni and Shia law.
- Q3)** Analyse the constitutionality of the provisions relating to restitution of conjugal rights with reference to relevant case laws.
- Q4)** Write a comparative analysis of provisions regarding maintenance to wife under all personal laws.

PART - B

[3×10=30]

- Q5)** Discuss the development of Muslim law by reference to various sources of Muslim Law.
- Q6)** Write a note on procedure for solemnisation of marriage under the Special Marriage Act, 1954.
- Q7)** Explain types of guardians under the Hindu law. What are the powers of a natural guardian under Hindu law?
- Q8)** Discuss the provisions relating to Parsi Matrimonial Courts under the Parsi Marriage and Divorce Act, 1936.
- Q9)** Enumerate the grounds of divorce under the Divorce Act, 1869.

P.T.O.

PART - C

Q10) Solve any two :

[2×5=10]

- a) Ashfaq, a Sunni Male was married with Zara, a Sunni female under Muslim Law. After one year of marriage, disputes arose between both of them. Reconciliation efforts were made to resolve the disputes. However, reconciliation efforts failed and Ashfaq finally pronounced triple talaq on Zara on 22/01/2024. The talaq was communicated to Zara on 25/01/2024. Zara is presently living separately from Ashfaq. Discuss the validity of triple talaq and various remedies available to Zara.
- b) Anil and Sunita, both Hindus wished to get married in France near the Eiffel Tower. Anil has acquired French citizenship, whereas Sunita is an Indian citizen. Advise Anil and Sunita as regards the applicability of Indian laws for solemnisation of marriage in France.
- c) Rahul, aged 28 years and Shweta aged 26 years, have been living together since last five years. Both, being unmarried, consensually decided to live together without solemnisation of marriage. Lately, Rahul is pressurising Shweta to get married. Her reluctance has often resulted in violent fights between them, causing physical, mental and emotional injury to Shweta. Shweta intends to end her relationship with Rahul and seeks maintenance from Rahul. Advise Shweta.
- d) Rustom and Dolla, both Parsis married with each other under the Special Marriage Act, 1954. Dolla has recently converted to Christianity and adopted Christian way of life. Dolla's conversion has greatly affected Rustom. He cannot cope with this change and wishes to separate from Dolla. Advise Rustom.
- e) Sanjay married Vinita following Hindu rites and ceremonies. Soon after the marriage, Vinita met with an accident, which caused severe injuries to her. Vinita is paralysed and unable to perform any of her tasks independently. Sanjay later married Ritika without dissolving his marriage with Vinita. Discuss the impact of Vinita's illness on the validity of the marriage between Sanjay and Vinita. Additionally discuss the validity of the marriage between Sanjay and Ritika.

Total No. of Questions : 10]

PE3202

[6560]-72

Third Year B.A. LL.B.

LCC 0503 : FAMILY LAW - I

(2023 Pattern) (Semester - V)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास/

/एकूण गुण : 70

- सूचना :-
- 1) भाग-अ मधील कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा. भाग-अ मधील प्रत्येक प्रश्न 15 गुणांचा आहे.
 - 2) भाग-ब मधील कोणत्याही तीन प्रश्नांची उत्तरे लिहा. भाग-ब मधील प्रत्येक प्रश्न 10 गुणांचा आहे.
 - 3) निर्देशानुसार भाग-क मधील प्रश्न क्रमांक 10 चे उत्तर द्या. प्रश्न क्रमांक 10 हा 10 गुणांचा आहे.
 - 4) उजवीकडील आकडे पूर्ण गुण दर्शवितात.

भाग-अ

[2×15=30]

- प्र.1)** हिंदू विवाह अधिनियम, 1955 अंतर्गत विवाह विसर्जित करण्याच्या (Dissolution of marriage) पद्धतीचे चिकित्सक मूल्यांकन करा.
- प्र.2)** सुन्नी आणि शिया कायद्यातील फरक अधोरेखित करून, मुस्लिम कायद्यांतर्गत विवाहाच्या आवश्यक तरतुदींची विस्ताराने चर्चा करा.
- प्र.3)** कोर्टाच्या निकालांचा संदर्भ देऊन वैवाहिक हक्कांच्या पुनर्स्थापनेशी (Restitution of Conjugal Rights) संबंधित तरतुदींच्या घटनात्मकतेचे विश्लेषण करा.
- प्र.4)** भारतातील कायद्यांतर्गत पत्नीला पोटगी मिळण्याच्या तरतुदींचे तुलनात्मक विश्लेषण लिहा.

भाग-ब

[3×10=30]

- प्र.5)** मुस्लीम कायद्याच्या विविध स्रोतांचा संदर्भ देऊन मुस्लिम कायद्याच्या विकासाची चर्चा करा.
- प्र.6)** विशेष विवाह अधिनियम, 1954 अंतर्गत विवाह संपन्न करण्याच्या प्रक्रियेबाबत टीप लिहा.
- प्र.7)** हिंदू कायद्यानुसार पालकांचे प्रकार स्पष्ट करा. हिंदू कायद्यांतर्गत नैसर्गिक पालकाचे अधिकार काय आहेत?
- प्र.8)** पारशी विवाह आणि घटस्फोट कायदा, 1936 अंतर्गत पारशी वैवाहिक न्यायालयांच्या तरतुदींची चर्चा करा.
- प्र.9)** घटस्फोट कायदा, 1869 अंतर्गत घटस्फोटाची कारणे लिहा.

भाग-क

प्र.10) खालीलपैकी कोणतेही दोन सोडवा :

[2×5=10]

- अ) अशफाक या सुन्नी पुरुषाचा मुस्लिम विवाह कायदानुसार झारा या सुन्नी महिलेशी झाला होता. लग्नाच्या एका वर्षानंतर दोघांमध्ये वाद निर्माण झाले. सामंजस्याने वाद मिटवण्याचे प्रयत्न करण्यात आले. तथापि, ते प्रयत्न अयशस्वी झाले आणि अशफाकने 22/01/2024 रोजी झाराला तिहेरी तलाक पद्धतीने तलाक दिला. 25/01/2024 रोजी झाराला तलाक दिल्याची माहिती कळविण्यात आली. झारा सध्या अशफाकपासून वेगळी राहत आहे. तिहेरी तलाकची वैधता आणि झाराला उपलब्ध असलेल्या विविध उपायांची चर्चा करा.
- ब) अनिल आणि सुनीता या दोन हिंदू व्यक्तींना फ्रान्समधील आयफेल टॉवरजवळ लग्न करण्याची इच्छा आहे. अनिल यांनी फ्रान्सचे नागरिकत्व घेतले आहे, तर सुनीता भारतीय नागरिक आहेत. भारतीय कायदांचा आधार घेऊन अनिल आणि सुनीताला फ्रान्समध्ये विवाह करण्याबाबत सल्ला द्या.
- क) 28 वर्षीय राहुल आणि 26 वर्षीय श्वेता गेल्या पाच वर्षांपासून एकत्र राहत आहेत. दोघेही अविवाहित असून त्यांनी संमतीने लग्न न करता एकत्र राहण्याचा निर्णय घेतला. अलीकडे राहुल श्वेतावर लग्नासाठी दबाव आणत आहे. तिच्या अनिच्छेमुळे अनेकदा त्यांच्यात हिंसक भांडणे झाली आहेत, ज्यामुळे श्वेताला शारीरिक, मानसिक आणि भावनिक इजा झाली आहे. श्वेताला राहुलबरोबरचे संबंध संपवायचे आहेत आणि तिला राहुलकडून पोटगी देखील पाहिजे आहे. श्वेताला योग्य तो सल्ला द्या.
- ड) रूस्तम आणि डोला या दोन पारसी व्यक्तींनी विशेष विवाह कायदा, 1954 अंतर्गत लग्न केले. डोलाने अलीकडेच ख्रिश्चन धर्म आणि ख्रिश्चन जीवनशैली स्वीकारली आहे. डोलाच्या धर्मांतराचा रूस्तमवर खूप परिणाम झाला आहे. तो या बदलाचा सामना करू शकत नाही आणि त्याला डोलापासून विभक्त होण्याची इच्छा आहे. रूस्तमला योग्य तो सल्ला द्या.
- इ) संजयने हिंदू रिती-रिवाजानुसार विनिताशी लग्न केले. लग्नानंतर काही काळातच विनिताचा अपघात झाला, ज्यामुळे ती गंभीर जखमी झाली. विनिताला अर्धांगवायू झाला आहे आणि कोणतेही काम स्वतंत्रपणे करण्यास ती असमर्थ आहे. नंतर संजयने विनिता पासून घटस्फोट न घेता रितिकाशी लग्न केले. विनिताच्या आजारपणाचा संजय आणि विनिता यांच्या लग्नाच्या वैधतेवर झालेल्या परिणामाची चर्चा करा. तसेच संजय आणि रितिका यांच्या लग्नाची वैधता स्पष्ट करा.

Total No. of Questions : 3]

SEAT No. :

PE-3203

[Total No. of Pages : 4

[6560]-73

B.A. LL.B

(Third Year of Five Year Law Course)

LC - 0504 : Law of Crimes

(2023 Pattern) (CBCS) (Semester - V)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 70

Instructions to the candidates:

- 1) All questions are compulsory.
- 2) Figures to the right indicates full marks.

Q1) Attempt Any 2 questions from the following :

[2 × 15 = 30]

- a) Discuss the provisions regarding the right of private defence of the body under the Bharatiya Nyaya Sanhita, 2023.
- b) Write a note on offences against the State.
- c) What do you mean by Dowry Death? Discuss the essential elements of Dowry Death.
- d) Define theft and distinguish it from extortion with illustrations.

Q2) Attempt Any 3 questions from the following :

[3 × 10 = 30]

- a) Describe the law relating to Rape under the Bharatiya Nyaya Sanhita, 2023.
- b) Write a critical note on Force and Assault under the Bharatiya Nyaya Sanhita, 2023.
- c) Define the offence of Dacoity under Bharatiya Nyaya Sanhita, 2023.
- d) Discuss the concept of Defamation under the Bharatiya Nyaya Sanhita, 2023.
- e) Define in detail the Organized Crime under the Bharatiya Nyaya Sanhita, 2023.

P.T.O.

Q3) Write Any 2 Short Notes :

[2 × 5 = 10]

- a) A being Z's servant, and entrusted by Z with the care of Z's plate, dishonestly runs away with the plate, without Z's consent. Discuss A's liability.
- b) A voluntarily burns a valuable security belonging to Z, intending to cause wrongful loss to Z. Will A be held liable for any offence?
- c) A, in country X, instigates B, to commit a murder in India. What is the liability of A?
- d) X commits house-trespass by entering Z's house through the window. Discuss X's liability.

Total No. of Questions : 3]

PE-3203

[6560]-73

B.A. LL.B

(Third Year of Five Year Law Course)

LC - 0504 : गुन्हेगारी कायदा

(2023 Pattern) (CBCS) (Semester - V)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 70

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील आकडे पूर्ण गुण दर्शवितात.
-

प्रश्न 1) खालीलपैकी कोणतेही 2 प्रश्न लिहा :

[2 × 15 = 30]

- अ) शरीराच्या खाजगी संरक्षणाच्या अधिकारासंबंधीच्या भारतीय न्याय संहिता, 2023 अंतर्गत तरतुदींची चर्चा करा.
ब) राज्याविरुद्धच्या गुन्हांची नोंद लिहा.
क) हुंडाबळी म्हणजे काय? हुंडाबळी आवश्यक घटकांची चर्चा करा.
ड) चोरीची व्याख्या करा आणि ते उदाहरणांसह खंडणीपासून वेगळे करा.

प्रश्न 2) खालीलपैकी कोणतेही 3 प्रश्न लिहा :

[3 × 10 = 30]

- अ) भारतीय न्याय संहिता, 2023 अंतर्गत बलात्काराशी संबंधित कायद्याचे वर्णन करा.
ब) भारतीय न्याय संहिता, 2023 अंतर्गत बळजबरी आणि प्राणघातक हल्ला यावर एक टीकात्मक नोंद लिहा.
क) भारतीय न्याय संहिता, 2023 अंतर्गत डकैतीच्या गुन्हाची व्याख्या करा.
ड) भारतीय न्याय संहिता, 2023 अंतर्गत मानहानीच्या संकल्पनेची चर्चा करा.
इ) भारतीय न्याय संहिता, 2023 अंतर्गत संघटित गुन्हेगारीची तपशीलवार व्याख्या करा.

प्रश्न 3) कोणत्याही 2 लघु नोंदस लिहा :

[2 × 5 = 10]

- अ) A चा सेवक असून Z च्या प्लेटची काळजी Z ने त्याच्यावर सोपवली आहे, A, Z च्या संमतीशिवाय अप्रामाणिकपणे प्लेट घेऊन पळून जातो. A च्या दायित्वाची चर्चा करा.
- ब) A, Z चे चुकीचे नुकसान करण्याच्या हेतूने Z ची मौल्यवान सुरक्षा स्वेच्छेने जाळून टाकते. कोणत्याही गुन्हासाठी A ला जबाबदार धरले जाईल का?
- क) A, X देशामध्ये, B ला भारतात खून करण्यास प्रवृत्त करतो, A चे दायित्व काय आहे?
- ड) X खिडकीतून झेडच्या घरात घुसून घरातील अतिक्रमण करतो. X च्या दायित्वाची चर्चा करा.

Total No. of Questions : 10]

SEAT No. :

PE5077

[Total No. of Pages : 4

[6560]-74

Third Year B.A. LL.B.

LDSE - 0505 : HEALTH AND FOOD LAW

(2023 Pattern) (Semester - V)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 70

Instructions to the candidates:

- 1) Answer any two questions from Part-A. Each question in Par-A is for 15 marks.
- 2) Answer any three questions from Part-B. Each question in Part-B is for 10 marks.
- 3) Answer any two questions from Part-C as directed . Each question in Part-C is for 5 marks.
- 4) Figures to the right indicate full marks.

PART - A

[2×15=30]

Q1) Explain the constitutional framework that supports the ‘Right to Food’ in India. How has the judiciary expanded its scope through public interest litigation?

Q2) Evaluate the role, composition and regulatory powers of the Food Safety and Standards Authority of India as provided under the Food Safety and Standards Act, 2006.

Q3) Trace the evolution of public health in India from ancient to modern times.

Q4) What are the key objectives and provisions of the Transplantation of Human Organs Act, 1994? How does this Act regulate organ donation and transplantation in India?

P.T.O.

PART - B

[3×10=30]

- Q5)** Discuss the key features of the Infant Milk Substitutes, Feeding Bottles and Infant Foods (Regulation of Production, Supply and Distribution) Act, 1992.
- Q6)** “The Mental Healthcare Act, 2017 is a rights - based legislation.” Justify the statement with the help of relevant provisions of the Act of 2017.
- Q7)** Explain the roles and responsibilities of the District Grievance Redressal Officer (DGRO) and the State Food Commission under the National Food Security Act, 2013.
- Q8)** Discuss the salient features of the Pre-conception and Pre-Natal Diagnostic techniques (PCPNDT) Act, 1994.
- Q9)** What do you understand by the term ‘Health’? Discuss its significance in human life.

PART - C

Q10) Write short notes on any two.

[2×5=10]

- a) Health related provisions in Maternity Benefit Act, 1961.
- b) Punishment for removal of human organ without authority.
- c) The Factories Act, 1948.
- d) Food Recall Procedure under the Food Safety and Standards Act, 2006.

Total No. of Questions : 10]

PE5077

[6560]-74

Third Year B.A. LL.B.

LDSE - 0505 : HEALTH AND FOOD LAW

(2023 Pattern) (Semester - V)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 70

- सूचना :-
- 1) भाग-अ मधील कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे द्या. भाग-अ मधील प्रत्येक प्रश्न 15 गुणांचा आहे.
 - 2) भाग-ब मधील कोणत्याही तीन प्रश्नांची उत्तरे द्या. भाग-ब मधील प्रत्येक प्रश्न 10 गुणांचा आहे.
 - 3) भाग-क मधील कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे द्या. भाग-क मधील प्रत्येक प्रश्न 5 गुणांचा आहे.
 - 4) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.
-

भाग-अ

[2×15=30]

प्र.1) भारतामध्ये 'अन्नाचा अधिकार' समर्थित करणारी घटनात्मक चौकट स्पष्ट करा. जनहित याचिकांद्वारे न्यायपालिकेने त्याच्या व्याप्तीत कशा प्रकारे विस्तार केला आहे?

प्र.2) अन्न सुरक्षा आणि मानके अधिनियम, 2006 अंतर्गत स्थापिलेल्या भारतीय अन्न सुरक्षा आणि मानक प्राधिकरणाची (FSSAI) भूमिका, रचना आणि नियामक अधिकार यांचे मूल्यांकन करा.

प्र.3) भारतातील सार्वजनिक आरोग्याची प्राचीन काळापासून आधुनिक काळापर्यंत झालेली उत्क्रांती स्पष्ट करा.

प्र.4) मानव अवयव प्रत्यारोपण अधिनियम, 1994 चे प्रमुख उद्देश आणि तरतुदी कोणत्या? भारतात अवयवदान आणि प्रत्यारोपणाचे नियमन करण्यासाठी या अधिनियमामध्ये कोणती व्यवस्था केली आहे?

- प्र.5)** शिशु दूध पर्याय, फीडिंग बॉटल्स आणि शिशु अन्न (उत्पादन, पुरवठा आणि वितरणाचे नियमन) अधिनियम, 1992 च्या प्रमुख वैशिष्ट्यांवर चर्चा करा.
- प्र.6)** “मानसिक आरोग्य सेवा अधिनियम, 2017 हे अधिकार-आधारित कायदे आहे.” अधिनियम 2017 मधील संबंधित तरतुदींचा उल्लेख करून या विधानाचे समर्थन करा.
- प्र.7)** राष्ट्रीय अन्न सुरक्षा अधिनियम, 2013 अंतर्गत जिल्हा तक्रार निवारण अधिकारी आणि राज्य अन्न आयोग यांची भूमिका व जबाबदाऱ्या स्पष्ट करा.
- प्र.8)** गर्भधारणेपूर्व आणि गर्भधारणेनंतरच्या निदान तंत्रज्ञान (लिंगनिवडीस मनाई) अधिनियम, 1994 च्या मुख्य वैशिष्ट्यांवर चर्चा करा.
- प्र.9)** ‘आरोग्य’ या संज्ञेचा आपण काय अर्थ लावता? मानव जीवनातील त्याचे महत्त्व स्पष्ट करा.

भाग-क

प्र.10) लहान टीप लिहा. (कोणत्याही दोन)

[2×5=10]

- अ) मातृत्व लाभ अधिनियम, 1961 मधील आरोग्यसंबंधी तरतुदी
- ब) परवानगीशिवाय मानवी अवयव काढल्याबद्दलची शिक्षा
- क) कारखाना अधिनियम, 1948
- ड) अन्न सुरक्षा आणि मानके अधिनियम, 2006 अंतर्गत अन्न परत मागणी प्रक्रिया (Food Recall Procuduce)

Total No. of Questions : 10]

SEAT No. :

PE5078

[Total No. of Pages : 4

[6560]-75

Third Year B.A. LL.B. (Five Years Law Course)

LDSE 0506 : (b) EQUITY AND TRUST LAW

(2023 Pattern) (CBCS) (Semester - V)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 70

Instructions to the candidates:

- 1) Answer any two questions from Part-A. Each question in Part-A is for 15 marks.*
- 2) Answer any three questions from Part-B. Each question in Part-B is for 10 marks.*
- 3) Answer question no. 10 from Part-C as directed. The question no. 10 is for 10 marks.*

PART - A

[2×15=30]

Q1) Explain the various obligation in the nature of trust under the Indian Public Trust Act, 1882.

Q2) Define the meaning of breach of trust and discuss the liability for breach of trust under the Indian Public Trust Act, 1882.

Q3) Who is entitled to make an application for framing a scheme for public trust? Explain the circumstances under which such a scheme may be framed, and discuss the procedure involved in the framing of schemes.

Q4) Elaborate on the legal provisions relating to budgeting, maintaining accounts, and auditing of public trusts Maharashtra Public Trust, Act, 1950.

P.T.O.

PART - B

[3×10=30]

- Q5)** Explain the concept of '*cestui que trust*' and compare a trust with other legal relationships such as ownership and contract.
- Q6)** Discuss provisions related to the appointment of Trustees under the Indian Trust Act, 1882.
- Q7)** "Fiduciary relationships are based more on morality than law." Discuss.
- Q8)** Discuss the powers and functions of the deputy and Assistant Charity Commissioner under the Maharashtra Public Trust Act, 1950.
- Q9)** Discuss the provisions for offences and penalties laid down under the Maharashtra Public Trust Act, 1950.

PART - C

Q10) Write short notes on any two.

[2×5=10]

- a) Charitable Purposes
- b) Alienation of immovable property of public trust
- c) Equity imputes an intention to fulfil an obligation
- d) Public Trust Administration Fund

Total No. of Questions : 10]

PE5078

[6560]-75

Third Year B.A. LL.B. (Five Years Law Course)

LDSE 0506 : (b) EQUITY AND TRUST LAW

(2023 Pattern) (CBCS) (Semester - V)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 70

- सूचना :-
- 1) भाग-अ मधील कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे द्या. भाग-अ मधील प्रत्येक प्रश्न 15 गुणांचा आहे.
 - 2) भाग-ब मधील कोणत्याही तीन प्रश्नांची उत्तरे द्या. भाग-ब मधील प्रत्येक प्रश्न 10 गुणांचा आहे.
 - 3) निर्देशानुसार भाग-क मधील प्रश्न क्र. 10 ची उत्तरे द्या. प्रश्न क्रमांक 10 हा 10 गुणांसाठी आहे.
-

भाग-अ

[2×15=30]

प्र.1) भारतीय विश्वस्त कायदा, 1882 अंतर्गत विश्वस्त स्वरूपातील विविध जबाबदाऱ्या स्पष्ट करा.

प्र.2) विश्वासघात म्हणजे काय ते स्पष्ट करा आणि भारतीय विश्वस्त कायदा, 1882 अंतर्गत विश्वासघातासाठी जबाबदारीवर चर्चा करा.

प्र.3) सार्वजनिक विश्वस्तांसाठी योजना तयार करण्यासाठी अर्ज करण्यास कोण पात्र आहे? अशी योजना कोणत्या परिस्थितीत तयार केली जाऊ शकते हे स्पष्ट करा आणि योजना तयार करण्याच्या प्रक्रियेची चर्चा करा.

प्र.4) महाराष्ट्र सार्वजनिक विश्वस्त कायदा, 1950 चे अंदाजपत्रक, हिशेब आणि लेखापरीक्षण यासंबंधीच्या कायदेशीर तरतुदी तपशीलवार विशद करा.

प्र.5) “सेस्टर्ड क्यू ट्रस्ट” ची संकल्पना स्पष्ट करा आणि मालकी आणि करार यासारख्या इतर कायदेशीर संबंधांसह ट्रस्टची तुलना करा.

प्र.6) भारतीय विश्वस्त कायदा, 1882 अंतर्गत विश्वस्तांच्या नियुक्तीशी संबंधित तरतुदींवर चर्चा करणे.

प्र.7) “विश्वासू संबंध कायद्यापेक्षा नैतिकतेवर अधिक आधारित असतात.” चर्चा करा.

प्र.8) महाराष्ट्र सार्वजनिक विश्वस्त कायदा, 1950 अन्वये उप व सहाय्यक धर्मादाय आयुक्त यांच्या अधिकारांची व कार्याची चर्चा करा.

प्र.9) महाराष्ट्र सार्वजनिक विश्वस्त कायदा, 1950 अंतर्गत विहित केलेल्या गुन्हांच्या व दंडाच्या तरतुदींची चर्चा करा.

भाग-क

प्र.10) कोणत्याही दोन वर संक्षिप्त नोट्स लिहा.

[2×5=10]

- अ) धर्मादाय हेतू
- ब) सार्वजनिक ट्रस्टच्या स्थावर मालमत्तेचे हस्तांतरण
- क) इक्विटी एक दायित्व पूर्ण करण्याचा हेतू लादते (Equity imputes an intention to fulfil an obligation)
- ड) सार्वजनिक न्यास प्रशासन निधी

Total No. of Questions : 10]

SEAT No. :

PE-3204

[Total No. of Pages : 4

[6560]-76

B.A. LL.B.

(Third Year of Five Year Law Course)

LDSE-0507 : CRIMINAL PSYCHOLOGY AND

CRIMINAL SOCIOLOGY

(2023 Pattern) (Semester - V)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 70

Instructions to the candidates:

- 1) Answer any two questions from Part-A. Each question in Part-A is for 15 marks.
- 2) Answer any three questions from Part-B. Each question in Part- B is for 10 marks.
- 3) Answer any two questions Part-C Each question in Part-C is for 05 marks.

PART - A

Answer the following questions in detail (Any Two) :

[2 × 15 = 30]

- Q1)** Describe the role of psychometric testing in understanding and measuring criminal behavior.
- Q2)** Explain the concept of Forensic Psychology. Describe its historical development in India and abroad, and discuss the role and application of Forensic Psychology in the prison system.
- Q3)** What do you understand by Criminology? Write an explanatory note on the Positivist Theory.
- Q4)** Compare and contrast Cohen's theory of delinquent subculture with Miller's lower-class gang delinquency theory, highlighting key differences and criticisms.

P.T.O.

PART - B

Answer the following questions (Any Three) :

[3 × 10 = 30]

- Q5)** Describe in detail the concepts of Hirschi's Social Control Theory and Differential Reinforcement Theory in criminology.
- Q6)** How does Social Disorganization Theory explain the link between Crime and Social Structure?
- Q7)** Describe the main principles of Differential Association Theory and analyze the role of self-control and self-esteem in the development of criminal behavior.
- Q8)** Discuss the underlying factors of criminal profiling and evaluate its merits and demerits.
- Q9)** Explain the concept of Criminal Psychology and discuss the psychological and psycho-analytical theories that help in understanding criminal behaviour.

PART - C

Q10) Write short notes on the following (Any Two) :

[2 × 5 = 10]

- a) Neutralization and rift theory.
- b) The Classical School.
- c) Human aggression and violence to crime.
- d) Mental illness and Crime.

Total No. of Questions : 10]

PE-3204

[6560]-76

B.A. LL.B.

(Third Year of Five Year Law Course)

LDSE-0507 : अपराध मानशास्त्र आणि अपराध समाजशास्त्र

(2023 Pattern) (Semester - V)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 70

- सूचना :
- 1) भाग अ मधील कोणतेही दोन प्रश्न उत्तर द्या. भाग अ मधील प्रत्येक प्रश्न 15 गुणांचे आहे.
 - 2) भाग ब मधील कोणत्याही तीन प्रश्न उत्तर द्या. भाग ब मधील प्रत्येक प्रश्न 10 गुणांचे आहे.
 - 3) भाग क मधील कोणतेही दोन प्रश्न उत्तर द्या. भाग क मधील प्रत्येक प्रश्न 05 गुणांचे आहे.

भाग - अ

खालील प्रश्नांची सविस्तर उत्तरे द्या (कोणतेही दोन) :

[2 × 15 = 30]

- प्रश्न 1)** गुन्हेगारी वर्तन समजून घेण्यासाठी आणि मोजण्यासाठी मानसशास्त्रीय मापन (Psychometric Testing) यांची भूमिका वर्णन करा.
- प्रश्न 2)** न्यायवैज्ञानिक मानसशास्त्र (Forensic Psychology) या संकल्पनेचे स्पष्टीकरण करा. भारतात आणि परदेशात याची ऐतिहासिक प्रगती वर्णन करा आणि कारागृह व्यवस्थेत न्यायवैज्ञानिक मानसशास्त्राची भूमिका व उपयोजन यावर चर्चा करा.
- प्रश्न 3)** गुन्हेगारशास्त्र म्हणजे काय? पॉझिटिव्हिस्ट सिद्धांतावर स्पष्टीकरणात्मक नोंद लिहा.
- प्रश्न 4)** कोहेनच्या (Cohen) गुन्हेगारी उपसंस्कृती सिद्धांताची मिलरच्या (Miller) खालच्या वर्गाच्या गँग गुन्हेगारी सिद्धांताशी तुलना करा आणि या सिद्धांतांतील महत्वाचे फरक तसेच टीकांचा उल्लेख करा.

भाग - ब

खालील प्रश्नांची उत्तरे द्या (कोणतेही तीन) :

[3 × 10 = 30]

- प्रश्न 5)** हरशी यांच्या सामाजिक नियंत्रण सिद्धांताची (Hirschi's Social Control Theory) आणि भेदात्मक बळकटीकरण सिद्धांताची (Differential Reinforcement Theory) संकल्पना सविस्तर वर्णन करा.
- प्रश्न 6)** सामाजिक विसंगती सिद्धांत (Social Disorganization Theory) गुन्हेगारी आणि सामाजिक संरचना यांच्यामधील संबंध कसा स्पष्ट करतो?
- प्रश्न 7)** भिन्नात्मक संलग्नता सिद्धांताचे (Differential Association Theory) मुख्य तत्वे वर्णन करा आणि गुन्हेगारी वर्तनाच्या विकासामध्ये आत्मनियंत्रण (self-control) आणि आत्म - सन्मान (self-esteem) यांची भूमिका विश्लेषित करा.
- प्रश्न 8)** गुन्हेगाराच्या प्रोफाइलिंगचे (criminal profiling) मूलभूत घटक चर्चा करा आणि त्याचे गुण व दोष यांचे मूल्यांकन करा.
- प्रश्न 9)** गुन्हेगारी मानसशास्त्र (Criminal Psychology) याची संकल्पना स्पष्ट करा आणि गुन्हेगारी वर्तन समजून घेण्यासाठी उपयुक्त मानसशास्त्रीय आणि मनोविश्लेषणात्मक (psycho-analytical) सिद्धांतांची चर्चा करा.

भाग - क

प्रश्न 10) खालील विषयांवर टिपा लिहा (कोणतेही दोन) :

[2 × 5 = 10]

- अ) न्यूट्रलायझेशन आणि रिफ्ट सिद्धांत
- ब) क्लासिकल स्कूल
- क) मानवी आक्रमकता आणि गुन्हेगारी त्याचा संबंध
- ड) मानसिक आजार आणि गुन्हे

Total No. of Questions : 10]

SEAT No. :

PE-3205

[Total No. of Pages : 4

[6560]-77

B.A. LL.B.

(Third Year Law Course)

LDSE-0508 (d) : AGRICULTURAL MARKETING LAW

(2023 Pattern) (CBCS) (Semester - V)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 70

Instructions to the candidates:

- 1) Answer any TWO questions from Part A. Each question in Part A is for 15 marks.
- 2) Answer any THREE questions from Part B. Each question in Part B is for 10 marks.
- 3) Answer any TWO questions from Part C. Each question in Part C is for 5 marks.

PART - A

[2 × 15 = 30]

Q1) Discuss the Concept of Agricultural Marketing and Market.

Q2) Write a detailed note on - 'Establishment of National Integrated Produce Market' under the Maharashtra Agricultural Produce Marketing (Development and Regulation) Act, 1963.

Q3) Explain the Powers and Duties of Market Committee under the Maharashtra Agricultural Produce Marketing (Development and Regulation) Act, 1963.

Q4) Discuss the Objects, Reasons and Salient Features of the Agricultural and Processed Food Products Export Development Authority Act, 1985.

P.T.O.

PART - B

[3 × 10 = 30]

- Q5)** Write an overview of The Warehousing Corporations Act, 1962.
- Q6)** Explain the Public Distribution System (PDS)
- Q7)** Elucidate on the State Agricultural Marketing Board under the Maharashtra Agricultural Produce Marketing (Development and Regulation) Act, 1963.
- Q8)** Explain the Contract Farming Agreement under the Maharashtra Agricultural Produce Marketing (Development and Regulation) Act, 1963.
- Q9)** What do you mean by the Agricultural Insurance in India? Explain various schemes and its past experience.

PART - C

Q10) Write Short Notes on (Any TWO) :

[2 × 5 = 10]

- a) Establishment of Private Market and Farmer - Consumer Market.
- b) Registration of Plant Varieties and Essentially Derived Variety under the Protection of Plant Varieties and Farmers Rights Act, 2001.
- c) Farmers' Rights under the Protection of Plant Varieties and Farmers Rights Act, 2001
- d) Salient Features of the National Food Securities Act 2013.

Total No. of Questions : 10]

PE-3205

[6560]-77

B.A. LL.B.

(Third Year Law Course)

LDSE-0508 (d) : AGRICULTURAL MARKETING LAW

(2023 Pattern) (CBCS) (Semester - V)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 70

- सूचना : 1) भाग अ मधील कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे द्या. भाग अ मधील प्रत्येक प्रश्न 15 गुणांचा आहे.
- 2) भाग ब मधील कोणत्याही तीन प्रश्नांची उत्तरे द्या. भाग ब मधील प्रत्येक प्रश्न 10 गुणांचा आहे.
- 3) भाग क मधील कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे द्या. भाग क मधील प्रत्येक प्रश्न 5 गुणांचा आहे.
-

भाग - अ

[2 × 15 = 30]

- प्रश्न 1) कृषी विपणन आणि बाजारपेठ या संकल्पनेची चर्चा करा.
- प्रश्न 2) महाराष्ट्र कृषी उत्पन्न विपणन (विकास आणि नियमन) कायदा, 1963 अंतर्गत 'राष्ट्रीय एकात्मिक उत्पादन बाजाराची स्थापना' यावर सविस्तर नोंद लिहा.
- प्रश्न 3) महाराष्ट्र कृषी उत्पन्न विपणन (विकास आणि नियमन) कायदा, 1963 अंतर्गत बाजार समितीचे अधिकार आणि कर्तव्य स्पष्ट करा.
- प्रश्न 4) कृषी आणि प्रक्रिया केलेले अन्न उत्पादने निर्यात विकास प्राधिकरण कायदा 1985 चे उद्दिष्टे, कारणे आणि ठळक वैशिष्ट्ये यावर चर्चा करा.

- प्रश्न 5)** 1962 च्या गोदाम महामंडळ कायद्याचा आढावा लिहा.
- प्रश्न 6)** सार्वजनिक वितरण प्रणाली (पीडीएस) स्पष्ट करा.
- प्रश्न 7)** महाराष्ट्र कृषी उत्पन्न विपणन (विकास आणि नियमन) कायदा, 1963 अंतर्गत राज्य कृषी विपणन मंडळाचे स्पष्टीकरण द्या.
- प्रश्न 8)** महाराष्ट्र कृषी उत्पन्न विपणन (विकास आणि नियमन) कायदा, 1963 अंतर्गत करार शेती कराराचे स्पष्टीकरण द्या.
- प्रश्न 9)** भारतातील कृषी विमा म्हणजे काय? विविध योजना आणि त्याचा मागील अनुभव स्पष्ट करा.

भाग - क

- प्रश्न 10)** टिपा लिहा (कोणतेही दोन) : **[2 × 5 = 10]**
- अ) खाजगी बाजार आणि शेतकरी-ग्राहक बाजाराची स्थापना
- ब) वनस्पती वाणांचे संरक्षण आणि शेतकरी हक्क कायदा, 2001 अंतर्गत वनस्पती जाती आणि मूलतः व्युत्पन्न केलेल्या जातींची नोंदणी
- क) वनस्पती वाणांचे संरक्षण आणि शेतकरी हक्क कायदा, 2001 अंतर्गत शेतकऱ्यांचे हक्क
- ड) राष्ट्रीय अन्न सुरक्षा कायदा, 2013 ची ठळक वैशिष्ट्ये

Total No. of Questions : 10]

SEAT No. :

PE3206

[Total No. of Pages : 4

[6560]-78

Third Year B.A. LL.B. (Five Year Law Course)

LGE 0509 : INTELLECTUAL PROPERTY RIGHTS

(2023 CBCS Pattern) (Semester - V)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 70

Instructions to the candidates:

- 1) Answer any two questions from Part-A. Each question in Part-A is for 15 marks.*
- 2) Answer any three questions from Part-B. Each question in Part-B is for 10 marks.*
- 3) Answer question. No. 10 from Part-C as directed. The question No. 10 is for 10 marks.*

PART - A

[2×15=30]

Q1) What is intellectual property? Discuss the theories justifying protection of intellectual property.

Q2) What is a patent? Discuss the eligibility criteria for grant of patent with the help of judicial decisions.

Q3) Define trademark. Explain infringement of trademark and remedies against infringement.

Q4) What is copyright? Discuss the works in which copyright subsists with the help of judicial decisions.

P.T.O.

PART - B

[3×10=30]

- Q5)** Explain the procedure for registration of plant varieties under the Protection of Plant Varieties and Farmers Rights Act, 2001.
- Q6)** Discuss the eligibility criteria for protection of industrial designs. Explain the process of registration of industrial designs.
- Q7)** Explain the concepts of well-known trademark and certification mark.
- Q8)** Discuss the rights of patent holder.
- Q9)** Discuss the grounds on which a compulsory licence can be granted under the Copyright Act, 1957.

PART - C

Q10) Write short notes on (any two).

[2×5=10]

- a) Geographical Indications.
- b) Trade Secrets.
- c) Traditional knowledge
- d) Paris Convention

Total No. of Questions : 10]

PE3206

[6560]-78

Third Year B.A. LL.B. (Five Year Law Course)

LGE 0509 : INTELLECTUAL PROPERTY RIGHTS

(2023 CBCS Pattern) (Semester - V)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 70

- सूचना :-
- 1) भाग-अ मधील कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे द्या. भाग-अ मधील प्रत्येक प्रश्न 15 गुणांसाठी आहे.
 - 2) भाग-ब मधील कोणत्याही तीन प्रश्नांची उत्तरे द्या. भाग-ब मधील प्रत्येक प्रश्न 10 गुणांसाठी आहे.
 - 3) भाग-क मधील प्रश्न क्र. 10 चे दिलेल्या सूचनांनुसार उत्तर द्या. प्रश्न क्र. 10 साठी 10 गुण आहेत.
-

भाग-अ

[2×15=30]

प्र.1) बौद्धिक संपदा म्हणजे काय? बौद्धिक संपदेचे संरक्षण करण्याचे समर्थन करणाऱ्या सिद्धांतांवर चर्चा करा.

प्र.2) पेटंट म्हणजे काय? न्यायालयीन निर्णयांच्या मदतीने पेटंट देण्याच्या पात्रतेच्या निकषांची चर्चा करा.

प्र.3) व्यापारचिन्हाची व्याख्या करा. व्यापारचिन्ह उल्लंघन म्हणजे काय आणि व्यापारचिन्ह उल्लंघनाविरूद्ध उपलब्ध उपाय स्पष्ट करा.

प्र.4) कॉपीराइट म्हणजे काय? न्यायालयीन निर्णयांच्या मदतीने कोणत्या कृतीसाठी कॉपीराइट दिला जातो याची चर्चा करा.

प्र.5) वनस्पतींच्या विविध जातींच्या नोंदणीसाठी पीकवाण संरक्षण आणि शेतकरी हक्क कायदा, 2001 अंतर्गत नोंदणीची प्रक्रिया स्पष्ट करा.

प्र.6) औद्योगिक संकल्प चित्राच्या (डिझाईन्सच्या) संरक्षणासाठी पात्रता निकष स्पष्ट करा. औद्योगिक संकल्पचित्राची नोंदणी प्रक्रिया स्पष्ट करा.

प्र.7) सुप्रसिद्ध व्यापारचिन्ह आणि प्रमाण चिन्हाच्या संकल्पना स्पष्ट करा.

प्र.8) पेटंटधारकाच्या हक्कांविषयी चर्चा करा.

प्र.9) कॉपीराइट कायदा, 1957 अंतर्गत अनिवार्य परवाना कोणत्या कारणासाठी दिला जाऊ शकतो यावर चर्चा करा.

भाग-क

प्र.10) संक्षिप्त टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन)

[2×5=10]

अ) भौगोलिक निर्देशक

ब) व्यापार रहस्ये

क) परंपरागत ज्ञान

ड) पॅरिस करार

Total No. of Questions : 7]

SEAT No. :

PE-12186

[Total No. of Pages : 3

[6560]-101
B.A.LL.B. - I (Semester - I)
First Year of Five Year Law Course
(CE 0101) GENERAL ENGLISH
(2023 Pattern) (CBCS)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 70

Instructions to the candidates :

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Do as directed. (Any 15)

[15]

- a) We _____ football at the stadium yesterday. (Use the appropriate verb form of "play")
- b) They are _____ the band practice regularly these days. (Use the appropriate verb form of "attend")
- c) Gold is _____ noble metal. (Use an appropriate article)
- d) I watched _____ movie yesterday. (Use an appropriate article)
- e) They were looking _____ you all day. (Use an appropriate preposition)
- f) The files are _____ the table. (Use an appropriate preposition)
- g) You _____ pay your taxes as a citizen. (Use a modal auxiliary of duty)
- h) _____ you like to go for a movie tomorrow? (Use a modal auxiliary of inquiry)
- i) The Marathi movie, 'Dashavtar' was a hit in Maharashtra. (Make interrogative to get the underlined part as an answer)
- j) She speaks French. (Make a yes/no type of question)
- k) Even though it was injured, she finished the race. (Transform the sentence into a simple sentence)
- l) He studied music. She worked at a music academy. (Make it compound sentence)

P.T.O.

- m) The choir sang 'Showers of Blessings'. (Change into passive voice)
- n) The tea was split by Vaishanavi. (Change into active voice)
- o) Joe asked, "When will you be back". (Turn into indirect speech)
- p) She said "I am going home". (Turn into indirect speech)
- q) He is so outgoing that he will make friends. (Rewrite the sentence using "too")
- r) As soon as they finish a project, they move on to the next. (Rewrite the sentence using "no sooner than")

Q2) Identify and explain in detail the word formation process. (Any Ten): [10]

a) Hamburger	b) Pick-up Truck
c) Photocopier	d) Motel
e) Scuba	f) Take
g) Gym	h) Unknowingly
i) Hush-Hush	j) Math
k) Loot	l) Prepone

Q3) Explain PQIRST method in detail with appropriate examples. [10]

OR

Discuss intensive and extensive reading in detail with appropriate examples.

Q4) Write a short note on Skimming as technique of reading. [5]

OR

Write a cohesive paragraph on Right to Information.

Q5) Make Notes on the following passage.

[10]

Laos, landlocked country of northeast-central mainland Southeast Asia. It consists of an irregularly round portion in the north that narrows into a peninsula-like region stretching to the southeast. Overall, the country extends about 650 miles (1,050 km) from northwest to southeast. The capital is Vientiane, located on the Mekong River in the northern portion of the country.

The geologically diverse landscape of Laos, with its forested mountains, upland plateaus and lowland plains, supports an equally diverse population that is united largely through agriculture, particularly the cultivation of rice. Interactions—sometimes hostile, sometimes hospitable—with the neighbouring Khmer (Cambodian), Siamese (Thai) and Myanmar (Burmese) kingdoms between the 5th and the mid-19th century indirectly imbued Laos with elements of Indian culture, including Buddhism, the religion now practiced by most of the population. Both Buddhist and Hindu lore have shaped the visual, performing and literary arts of the country. Many of the indigenous and minority peoples of the remote highland slopes and mountainous regions, however, have maintained their own idiosyncratic ritual and artistic traditions.

Colonization by the French from the late 19th to the mid-20th century infused Laos with a European cultural element, which intensified throughout the country's embroilment in World War II and the Indochina wars, as well as a civil war of its own in the second half of the 20th century. Guided by Marxist-Leninist ideology, Laos emerged from the turmoil in 1975 as a communist country. Economic reforms of the late 20th and early 21st centuries, including the development of tourism, have strengthened Laos's economy gradually shrinking the country's debt and diminishing its dependence on international aid.

Q6) Write a review of a book of your choice.

[10]

Q7) Write an essay on any one of the following topics.

[10]

- a) Bollywood and Stereotypes
- b) Social Media and Law

Total No. of Questions : 10]

SEAT No. :

PE-12187

[Total No. of Pages : 4

[6560]-102
F.Y. B.A. LL.B.
(First Year of Five Year Law Course)
POLITICAL SCIENCE
BA-0102 : General Principles of Political Science
(2023 Pattern) (Semester - I) (CBCS)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 70

Instructions to the candidates:

- 1) Answer any TWO questions from Part A. Each question in Part A is for 15 marks.*
- 2) Answer any THREE questions from Part B. Each question in Part A is for 10 marks.*
- 3) Answer question no. 10 from Part C as directed. The question no. 10 is for 15 marks.*

PART - A

[2 × 15 = 30]

- Q1)* Define State. Discuss the Social Contract Theories of Hobbes, Locke and Rousseau of the Origin of the State.
- Q2)* Discuss the meaning of the Separation of Power. Critically evaluate the Theory of Separation of Power given by Montesquieu.
- Q3)* State the Meaning and Definition of Political Science. Discuss its Nature and Significance.
- Q4)* Explain the meaning of Political Party. Discuss the Functions and Types of Political Parties.

PART - B

[3 × 10 = 30]

- Q5)* Explain 'Plato's theory of the Ideal State'.
- Q6)* Discuss the Meaning and Characteristics of Sovereignty.
- Q7)* Explain the essential Elements of the State in detail.
- Q8)* Discuss Behaviouralism as an approach to study Political Science.
- Q9)* Discuss the features of the Parliamentary form of Democracy.

P.T.O.

PART - C

[2 × 5 = 10]

***Q10)* Write a short note on the following. (Any Two) :**

- a) Election Commission of India
- b) Pressure Groups
- c) Positivism
- d) Nation State

Total No. of Questions : 10]

PE-12187

[6560]-102
F.Y. B.A. LL.B.
(First Year of Five Year Law Course)
POLITICAL SCIENCE
BA-0102 : General Principles of Political Science
(2023 Pattern) (Semester - I) (CBCS)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 70

- सूचना : 1) भाग अ मधील कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे द्या. भाग अ मधील प्रत्येक प्रश्न 15 गुणांचा आहे.
- 2) भाग ब मधील कोणत्याही तीन प्रश्नांची उत्तरे द्या. भाग ब मधील प्रत्येक प्रश्न 10 गुणांचा आहे.
- 3) निर्देशानुसार भाग क मधील प्रश्न क्रमांक 10 चे उत्तर द्या. प्रश्न क्रमांक 10 हा एकूण 15 गुणांचा आहे.

भाग - अ

[2 × 15 = 30]

- प्रश्न 1)** राज्य म्हणजे काय ते स्पष्ट करा. तसेच हॉब्स, लॉक आणि रुसो या तत्त्ववेत्त्यांच्या सामाजिक करार सिद्धांतांचा (Social Contract Theory) राज्याच्या उदयाचे किंवा उत्पत्तीचे सिद्धांत म्हणून सविस्तर चर्चा करा.
- प्रश्न 2)** सत्तेच्या विभाजनाचा (Separation of Powers) अर्थ स्पष्ट करा. माँतेस्क्यू (Montesquieu) यांच्या सत्तेच्या विभाजनाच्या सिद्धांताचे समीक्षात्मक मूल्यमापन करा.
- प्रश्न 3)** राज्यशास्त्राची व्याख्या आणि अर्थ सांगा. त्याचे स्वरूप आणि महत्त्व यावर चर्चा करा.
- प्रश्न 4)** राजकीय पक्ष म्हणजे काय स्पष्ट करा. राजकीय पक्षांची कार्ये आणि प्रकार यांची चर्चा करा.

भाग - ब

[3 × 10 = 30]

- प्रश्न 5)** प्लेटोचा 'आदर्श राज्य' (Ideal State) सिद्धांत स्पष्ट करा.
- प्रश्न 6)** सार्वभौमत्व (Sovereignty) याचा अर्थ काय आहे आणि त्याची प्रमुख वैशिष्ट्ये कोणती आहेत, याची सविस्तर चर्चा करा.
- प्रश्न 7)** राज्याचे आवश्यक घटक सविस्तर समजावून सांगा.
- प्रश्न 8)** राज्यशास्त्राच्या अभ्यासाची एक पद्धत म्हणून वर्तणुक्वादाची (Behaviouralism) चर्चा करा.
- प्रश्न 9)** संसदीय लोकशाहीच्या स्वरूपाची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.

प्रश्न 10) टीप लिहा (कोणतेही दोन)

- अ) भारतीय निवडणूक आयोग
- ब) दबाव गट
- क) पॉझिटिव्हिझम (Positivism)
- ड) राष्ट्रराज्य (Nation-state)

Total No. of Questions : 10]

SEAT No. :

PE-12188

[Total No. of Pages : 4

[6560]-103

F.Y. B.A. LL.B.

(First Year of Five Year Law Course)

BA-0103 : GENERAL PRINCIPLES OF ECONOMICS

(CBCS) (2023 Pattern) (Semester - I)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 70

Instructions to the candidates:

- 1) *Answer any TWO questions from Part A. Each question in Part A is for 15 marks.*
- 2) *Answer any THREE questions from Part B. Each question in Part B is for 10 marks.*
- 3) *Answer question no. 10 from Part C as directed. The question no. 10 is for 10 marks.*

PART - A

[2 × 15 = 30]

- Q1)* What is Economics? Explain its meaning, definition, and scope.
- Q2)* Discuss the factors affecting demand. State and explain the law of demand with an appropriate diagram.
- Q3)* Discuss types of markets, explain with the help of a diagram price determination in perfectly competitive market.
- Q4)* Discuss in detail all factors of production.

PART - B

[3 × 10 = 30]

- Q5)* State and explain Law of diminishing marginal utility with the help of a diagram.
- Q6)* Discuss internal and external economies and diseconomies of scale in detail.
- Q7)* What is elasticity of demand? Discuss all three types of elasticities of demand with appropriate diagrams.
- Q8)* Explain various theories related to the determination of interest.
- Q9)* Discuss any one Nobel laureates' contribution to the field of economics.

P.T.O.

PART - C

[2 × 5 = 10]

***Q10)* Write short notes on the following. (Any Two) :**

- a) Microeconomics
- b) Consumer Surplus
- c) Opportunity cost
- d) Functional and personal distribution of income.

Total No. of Questions : 10]

PE-12188

[6560]-103

F.Y. B.A. LL.B.

(First Year of Five Year Law Course)

BA-0103 : GENERAL PRINCIPLES OF ECONOMICS

(CBCS) (2023 Pattern) (Semester - I)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 70

- सूचना :
- 1) भाग अ मधील कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे द्या. भाग अ मधील प्रत्येक प्रश्न 15 गुणांसाठी आहे.
 - 2) भाग ब मधील कोणत्याही तीन प्रश्नांची उत्तरे द्या. भाग ब मधील प्रत्येक प्रश्न 10 गुणांसाठी आहे.
 - 3) भाग क मधील प्रश्न क्रमांक 10 चे उत्तर निर्देशानुसार द्या. प्रश्न क्रमांक 10 हा 10 गुणांसाठी आहे.

भाग - अ

[2 × 15 = 30]

- प्रश्न 1)** अर्थशास्त्र म्हणजे काय? त्याचा अर्थ, व्याख्या आणि व्याप्ती स्पष्ट करा.
- प्रश्न 2)** मागणीवर परिणाम करणाऱ्या घटकांची चर्चा करा. मागणीचा नियम योग्य आकृतीसह सांगा आणि स्पष्ट करा.
- प्रश्न 3)** बाजारपेठांच्या प्रकारांची चर्चा करा. परिपूर्ण स्पर्धात्मक बाजारपेठे किंमत निश्चिती आकृतीच्या मदतीने स्पष्ट करा.
- प्रश्न 4)** उत्पादनाच्या सर्व घटकांची सविस्तर चर्चा करा.

भाग - ब

[3 × 10 = 30]

- प्रश्न 5)** आकृतीच्या मदतीने सीमांत उपयुक्ततेचे घटते नियम सांगा आणि स्पष्ट करा.
- प्रश्न 6)** अंतर्गत आणि ब्राह्म अर्थव्यवस्था आणि प्रमाणाच्या विकृतींची तपशीलवार चर्चा करा.
- प्रश्न 7)** मागणीची लवचिकता म्हणजे काय? मागणीच्या तिन्ही प्रकारच्या लवचिकतेची योग्य आकृत्यांसह चर्चा करा.
- प्रश्न 8)** व्याज निश्चितीशी संबंधित विविध सिद्धांत स्पष्ट करा.
- प्रश्न 9)** अर्थशास्त्राच्या क्षेत्रात कोणत्याही एका नोबेल पुरस्कार विजेत्याच्या योगदानाची चर्चा करा.

प्रश्न 10) टीप लिहा (कोणतेही दोन)

- अ) सूक्ष्मअर्थशास्त्र
- ब) ग्राहक अधिशेष
- क) संधी खर्च
- ड) उत्पन्नाचे कार्यात्मक आणि वैयक्तिक वितरण

Total No. of Questions : 10]

SEAT No. :

PE-12189

[Total No. of Pages : 4

[6560]-104
F.Y. B.A. LL.B.
(First Year of Five Year Law Course)
BA-0104 : GENERAL PRINCIPLES OF SOCIOLOGY
(2023 Pattern) (Semester - I)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 70

Instructions to the candidates:

- 1) All parts are compulsory.*
- 2) Answer Any Two questions from Part A. Each question in Part A is for 15 marks.*
- 3) Answer Any Three questions from Part B. Each question in Part B is for 10 marks.*
- 4) Answer Question no. 10 from Part C as directed. The Question no. 10 is for 10 marks.*

PART - A

[2 × 15 = 30]

- Q1)* What is Social Differentiation; explain in detail the differences between societies?
- Q2)* Discuss the Scope of Sociology in understanding contemporary social issues?
- Q3)* What is Gender Stratification, and explain how does it shape social hierarchy in the society with conflict perspective?
- Q4)* “Critically examine the role of law as an instrument of social change in India, with some examples”?

PART - B

[3 × 10 = 30]

- Q5)* What is meant by a Marriage as a social institution, explain its functions, dysfunctions and challenges associated with it?
- Q6)* Explain the relationship of Sociology with Economics and Political Science?
- Q7)* 'Explain how social and intellectual developments in Europe contributed to the emergence of Sociology'?
- Q8)* Define Social Control, what are its various forms?
- Q9)* Define Socialization, Write the stages of socialization in detail?

P.T.O.

PART - C

[2 × 5 = 10]

***Q10)* Write short notes on (Any Two) :**

- a) Values
- b) Class Stratification
- c) Education Institution
- d) Culture

Total No. of Questions : 10]

PE-12189

[6560]-104
F.Y. B.A. LL.B.
(First Year of Five Year Law Course)
BA-0104 : समाजशास्त्राची सर्वसाधारण तत्त्वे
(2023 Pattern) (Semester - I)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 70

- सूचना : 1) सर्व भाग अनिवार्य आहेत.
2) भाग अ मधील कोणतेही दोन प्रश्न उत्तरे द्या. भाग अ मधील प्रत्येक प्रश्न 15 गुणांचा आहे.
3) भाग ब मधील कोणत्याही तीन प्रश्न उत्तरे द्या. भाग ब मधील प्रत्येक प्रश्न 10 गुणांचा आहे.
4) भाग क मधील प्रश्न क्रमांक 10 निर्देशानुसार सोडवा. प्रश्न क्र. 10 हा 10 गुणांचा आहे.

भाग - अ

[2 × 15 = 30]

- प्रश्न 1)** सामाजिक भिन्नता म्हणजे काय? समाजांमधील फरक सविस्तरपणे स्पष्ट करा.
- प्रश्न 2)** समकालीन सामाजिक समस्यांना समजून घेण्यासाठी समाजशास्त्राची व्याप्ती यावर चर्चा करा.
- प्रश्न 3)** लिंगभाव-स्तरीकरण म्हणजे काय? संघर्षवादी (Conflict) दृष्टिकोनातून लिंगभाव आधारित सामाजिक श्रेणीकरण समाजरचनेवर कसे परिणाम करते ते स्पष्ट करा.
- प्रश्न 4)** भारतात सामाजिक बदलाचे साधन म्हणजे कायद्याची भूमिका समीक्षात्मकपणे तपासा, उदाहरणांसह.

भाग - ब

[3 × 10 = 30]

- प्रश्न 5)** विवाह ही एक सामाजिक संस्था म्हणून काय आहे? तिची कार्ये, अपकार्ये आणि त्यासंबंधित आव्हाने स्पष्ट करा.
- प्रश्न 6)** समाजशास्त्राचा अर्थशास्त्र आणि राज्यशास्त्राशी असलेला संबंध स्पष्ट करा.
- प्रश्न 7)** युरोपमधील सामाजिक आणि बौद्धिक विकासामुळे समाजशास्त्राचा उदय कसा झाला, हे स्पष्ट करा.
- प्रश्न 8)** सामाजिक नियंत्रणाची व्याख्या करा. त्याचे विविध प्रकार लिहा.
- प्रश्न 9)** समाजीकरणाची व्याख्या करा. समाजीकरणाची टप्पे सविस्तरपणे लिहा.

प्रश्न 10) खालीलपैकी कोणत्याही दोन विषयांवर थोडक्यात टीप लिहा.

- अ) मूल्ये
- ब) वर्ग-स्तरीकरण
- क) शैक्षणिक संस्था
- ड) संस्कृती

